

Monitoring opakovaných a systémových problémů řešených členskými občanskými poradnami Asociace občanských poraden ve třetím čtvrtletí roku 2024 v následujících oblastech: sociální dávky, starobní a invalidní důchody, dluhy, bydlení, pracovněprávní problematika, rodina

Úřad vlády České republiky

říjen 2024

Zpracovali: Mgr. Andrea Kuželová, Mgr. Hynek Kalvoda na základě statistických a kazuistických dat od členských občanských poraden Asociace občanských poraden

Obsah

1. Úvod	3
2. Sociální dávky	5
3. Starobní a invalidní důchod.....	8
4. Dluhy	10
5. Bydlení.....	13
6. Pracovněprávní problematika	15
7. Rodina	17
8. Další oblasti.....	19
9. Kazuistiky	20

1. Úvod

Tento text vznikl na základě analýzy provedené Asociací občanských poraden (AOP), která se zaměřila na opakující se a systémové problémy, s nimiž se potýkali klienti členských občanských poraden během 3. čtvrtletí 2024. AOP sdružuje 34 občanských poraden, včetně jejich poboček a kontaktních míst, celkem ve 80 lokalitách po celé České republice, které ročně zodpoví více než 79 tisíc otázek v 18 oblastech. Jedním z hlavních poslání těchto poraden je poskytovat občanům podporu v jejich boji s různými sociálními, ekonomickými a právními výzvami.

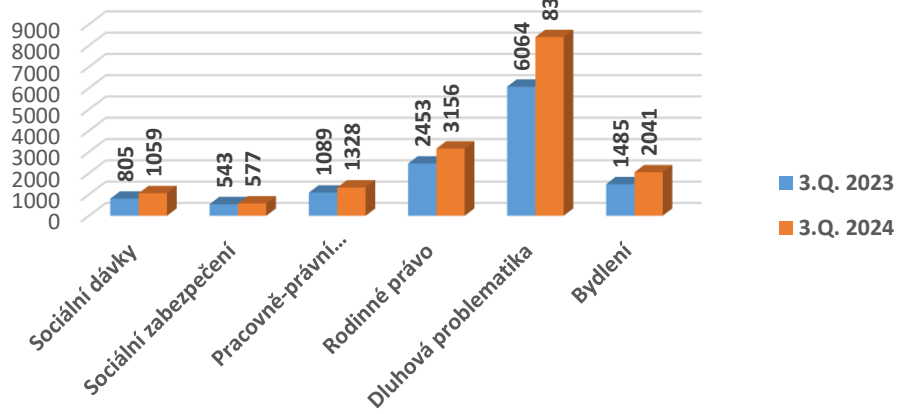
Hlavním cílem tohoto dokumentu je identifikovat a popsat klíčové obtíže a nedostatky v oblastech, jako jsou sociální dávky, starobní a invalidní důchody, pracovně-právní otázky, rodinné právo, dluhová problematika a bydlení, případně v dalších oblastech identifikovaných poradnami. Tyto oblasti mají výrazný vliv na životy klientů a zároveň představují významné výzvy a problémy, kterým čelí. Druhým cílem dokumentu je upozornit na tyto problémy, podnítit odbornou diskusi směřující ke spolupráci, změně a dosažení lepšího zajištění práv a potřeb klientů.

Při tvorbě dokumentu byla využita metodologie kvantitativní analýzy statistických dat a práce s případovými studii poskytnutými členskými občanskými poradnami Asociace občanských poraden. Data byla získána v anonymizované podobě z informačního systému Equip, který umožňuje evidovat a třídit dotazy klientů podle různých kritérií. Statistická data byla porovnána za jednotlivá za 3.Q. roku 2023 a 2024, s cílem zobrazit trendy a změny v řešených otázkách.

Kategorie dotazu/období	3.Q. 2023	3.Q. 2024
Sociální dávky	805	1059
Sociální zabezpečení	543	577
Pracovně-právní problematika a zaměstnanost	1089	1328
Rodinné právo	2453	3156
Dluhová problematika	6064	8399
Bydlení	1485	2041
Celkem	12439	16560

Zdroj: Equip, Informační systém AOP

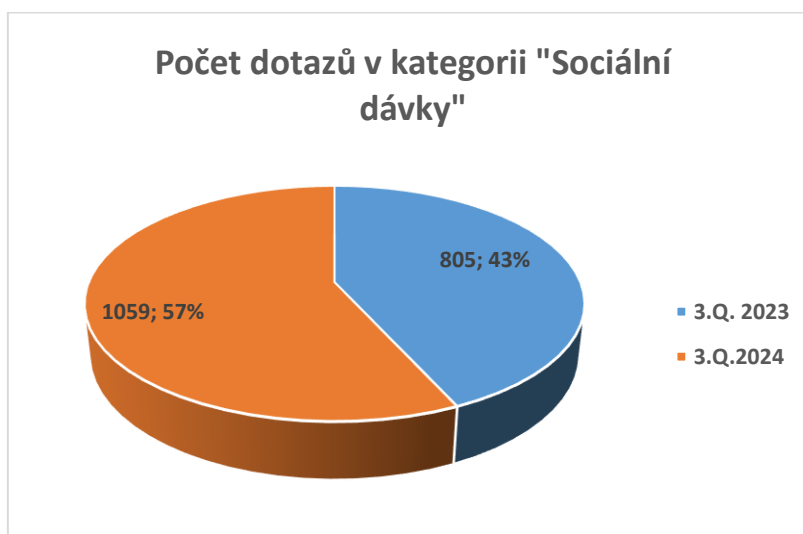
Srovnání počtu dotazů v jednotlivých kategoriích

2. Sociální dávky

Počet dotazů v kategorii "Sociální dávky"			
Podkategorie/období		3.Q. 2023	3.Q.2024
7.1.	Dávky pomoci v hmotné nouzi	215	339
7.2.	Dávky státní sociální podpory	353	455
7.3.	Příspěvek na péči a dávky pro osoby se zdravotním postižením	180	209
7.4.	Ostatní	57	56
Sociální dávky celkem		805	1059

Zdroj: Equip, Informační systém AOP

V této problematice poradny, jakožto i v minulých monitorinzích, řeší poskytnutí uceleného přehledu o systému dávek a podmínkách nároků na jednotlivé typy a pravidelně poskytují podporu při vyplnění formulářů či pomoc vedoucí k lepší orientaci v komunikaci s Úřadem práce.

Klienti se na občanské poradny obracejí dále převážně s odvoláním vůči rozhodnutí Úřadu práce nebo chtějí zkontrolovat, zda byl postup pracovníků Úřadu práce oprávněný. Obecně je systém sociálních dávek pro řadu klientů velmi nepřehledný.

Stejně, jako tomu bylo v předešlých monitorovacích obdobích, neustále převládá problém, že je klientům odmítáno ze strany pracovníků Úřadu práce vydat prázdné formuláře s argumentem, že stejně nebude mít klient na danou dávku nárok. Formuláře jsou složité, nedají se vyplnit „intuitivně“ a řada klientů nerozumí obsahu a nejsou schopni je vyplnit bez nápomoci. Tuto nápomoc však již pracovníci Úřadu práce neposkytnou z důvodu jejich vytížení. Jednotlivá KoP Úřadu práce si mohou vytvářet ještě další formuláře, které jsou k dispozici pouze na daném pracovišti.

Podání žádostí je „uměle“ prodlužováno. Pokud je to pro nové žadatele jediný příjem, je to velmi frustrující a často to může vést k prohlubování nepříznivé situace klienta. Klientům bylo ze strany pracovníků Úřadu práce v některých případech řečeno, že žádost pracovník převezme, až ji bude mít klient kompletní. V jedné z poraděn klienti ukázali poradcům i „informační cedule“ Úřadu práce, že s nimi pracovník bude komunikovat až v momentě předání vyplněných formulářů žádosti o sociální dávky.

Jedna z poraděn zmínila i situaci, kdy klient ztratil své osobní doklady a rodný list při stěhování. Zůstal bez finančních prostředků, potřeboval sociální dávky a bylo velmi složité domoci se podpory a pomoci ze strany úřadů.

V souvislosti s bydlením se poradci setkávají s případy, kdy pronajímatelé neplní svou povinnost vydat nájemníkovi nájemní smlouvu i přes opakované urgencye. Pokud se potom takový nájemce dostane do finančních potíží, nemá jak se domoci nároku na Příspěvek na bydlení.

Výjimkou není ani situace, kdy byl manžel posuzován jako společně posuzovaná osoba ještě 3 měsíce zpětně, i přesto, že již nežil ve společné domácnosti.

Poradci dále narazili na úskalí, kdy klientovi přijde několik opožděných dávek v jedné v rozhodném období, které se vykazuje, i když např. jedna z opožděně vyplacených dávek měla správně patřit do předchozího rozhodného období. V tomto případě je to zhodnoceno jako vysoký příjem v daném rozhodném období a dochází pak následně ke snížení sociální dávky.

V oblasti sociálních dávek a dluhů se v poslední době opakovaně poradci setkali se situací, kdy zadlužení lidé odešli ze zaměstnání a požádali o sociální dávky, případně raději setrvali na dávkách, protože tak měli vyšší příjem, než kdyby pracovali a jejich mzda podléhala exekučním srážkám. V případě nástupu do zaměstnání by o dávky přišli a byli by ohroženi např. ztrátou bydlení. Některé klientky – maminky s malými dětmi - by v případě nástupu do zaměstnání nedosáhly na takový příjem, jaký jim plyne z dávek v hmotné nouzi a státní sociální podpory. Pokud by se snažily vydělat si peníze samy, musely by s ohledem na péči o děti volit zkrácený úvazek, práci s vhodnou pracovní dobou apod. a jejich příjem by byl nižší. Rozhodnutí těchto klientů „zůstat na dávkách“ je vynucené nevhodně nastavenými pravidly exekučních srážek a sociálních dávek, které příjemce příliš nemotivují zlepšit svoji situaci vlastními silami.

Opakovaně bylo v některých poradnách ve 3. čtvrtletí řešeno odvolání proti rozhodnutím ve věcech Příspěvků na péči a průkazek mimořádných výhod. Tato řízení jsou 2. fázová – žádost se podává na Úřadu práce, který řeší i část sociální. Institut posuzování zdraví a nemoci řeší zdravotní posudek. Tento posudek je však doručen pouze na Úřad práce, nikoliv žadateli o dávku. V rámci rozhodnutí Úřadu práce je pak rozhodnutí odůvodněno včetně závěrů vycházejících z toho posudku, aniž by s ním účastník byl seznámen. Respektive má možnost seznámit se s podklady pro rozhodnutí na Úřadu práce, kdy má řada žadatelů o tyto dávky zdravotní komplikace a není schopna se dostavit.

Pokud poradci klientům pomáhají sepisovat odvolání, informují je o jejich právu nahlížet do správního spisu. Opakovaně bylo klientům nahlížení do spisu ze strany Úřadu práce odmítnuto. Klienti jsou často v časové tísní, kdy nejsou schopni činit další kroky – např. podání písemné žádosti o nahlédnutí do správního spisu. Vhodným opatřením by bylo, kdyby byl v těchto řízeních žadatelům zdravotní posudek zasílán, stejně jako v řízeních o invalidní důchod.

Posun v rychlosti elektronického podávání dávek nedokáží zatím poradny zcela objektivně posoudit. Dle jejich názoru jsou žadatelé, kteří zvládnou podat žádost elektronicky více schopni řešit i další problémy, jež v řízení nastávají. Klienti poraden jsou však spíše osoby řešící podání dávek na tištěných formulářích. Pro mnoho klientů je jistě online forma podání žádostí přes aplikaci Jenda pohodlnější. Pouze starší klienti stále trvají na tom, že žádost vyplní písemně a donesou osobně na Úřad práce, zejména pokud žijí osaměle a příbuzné mají daleko. Poradny také vnímají jako pozitivní, že klienti ztratili určitý ostych při podávání žádostí, pokud nemusí osobně na úřad.

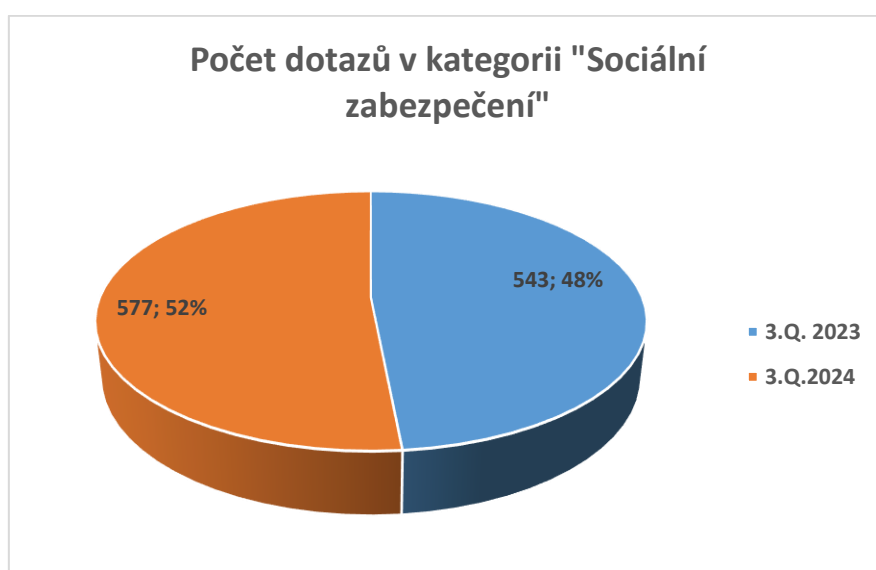
Aplikace Jenda je do jisté míry návodná, všechno lze podat např. přes bankovní identitu, nicméně pokud klienti dokládají každé čtvrtletí (jak byly zvyklí) příjmy i náklady na bydlení, několikrát se stalo, že museli dokládat příjmy znovu, protože se v aplikaci výplatnice vůbec nedostali k úředníkovi. Klienti pak popisovali, že museli vyplňovat formulář o příjmech, potvrdit příjmy znovu a poslat emailem přímo konkrétní pracovníci. Tím se pozdržela výplata dávky. Aplikace občas vyzývá k doplnění údajů, které již byly žadatelem doplněny. Informace se míjejí a klienti jsou pak zmatení a mají obavy, aby něco nepropásli. Právě Příspěvek na bydlení je dávkou stěžejní, zejména u osob zdravotně znevýhodněných, starobních, invalidních, důchodců a klientů, kteří jsou nuceni hradit předražené komerční nájmy. Každé pozdržení s výplatou je pro ně v danou chvíli dosti zásadní. I když pak dostanou dávku vyplacenou zpětně, s placením nájmu a energií jim nikdo nepočká. Jak to funguje u dalších dávek jako je např. rodičovský příspěvek, porodné, pohřebné nemají poradci zpětnou vazbu, jelikož se u těchto dávek dokládají příjmy jednou při žádosti dávku a pak v průběhu více méně nikoliv. Zpětnou vazbu ohledně podání žádosti prostřednictvím datové schránky mají poradny spíše pozitivní.

Stává se pravidlem, že má řízení o dávce u stejného klienta v průběhu měsíců vždy na starost jiný úředník. Pak se stává, že je klient nucen neustále dokládat skutečnosti, které již doložil, přestože v nich nenastala změna. Úředníci nemají čas pročíst celý spis a začínají vždy znovu, což klienta může snadno odradit a pak se dostává zbytečně do nepříznivé situace.

3. Starobní a invalidní důchod

Počet dotazů v kategorii "Sociální zabezpečení"			
Podkategorie/období		3.Q. 2023	3.Q.2024
9.1.	Důchodové pojištění	53	54
9.2.	Starobní a pozůstalostní důchody	149	71
9.3.	Invalidní důchody	215	292
9.4.	Nemocenské pojištění	44	83
9.5.	Nemocenské dávky	64	56
9.6.	Ostatní	18	21
Sociální zabezpečení celkem		543	577

Zdroj: Equip, Informační systém AOP

V této oblasti poradny upozorňují na stejné problémy jako v minulých monitorovaných obdobích. Poradci však evidují stále více případů, kdy jsou důchody přezkoumávány a snižovány až o dva stupně, přestože jde o chronická onemocnění, kde není očekáváno úplné vyléčení. Zvyšuje se také počet klientů, kteří se chtějí odvolat proti nepřiznání invalidního důchodu.

Pokud si osoba podá žádost o invalidní důchod, dosáhne 30 % snížení pracovní schopnosti a následně podá námítky, bývá tento způsob obrany v mnoha případech neúčinný. Pokud dokonce nastane situace, že po novém přezkumu má klient najednou sníženou pracovní schopnost jen 25 %, nemá energii dále věc řešit, natož podávat správní žalobu ve věci k soudu.

U starobních důchodů se poradny setkávají s případy, kdy klienti mají řádně o důchod požádáno a žádost i potvrzenou, ale ani po půl roce jim není doručeno rozhodnutí. Po nápomoci poradci zjišťují, že žádost vůbec nebyla zaevidována, i když byla sepsána přímo na Okresní správě sociálního zabezpečení. Přetrvává i špatná komunikace s OSSZ i ČSSZ, kdy je

těžké se dovolat telefonicky a taktéž i e-mailem a požadavky jsou vyřizovány s vysokou prodlevou nebo vůbec.

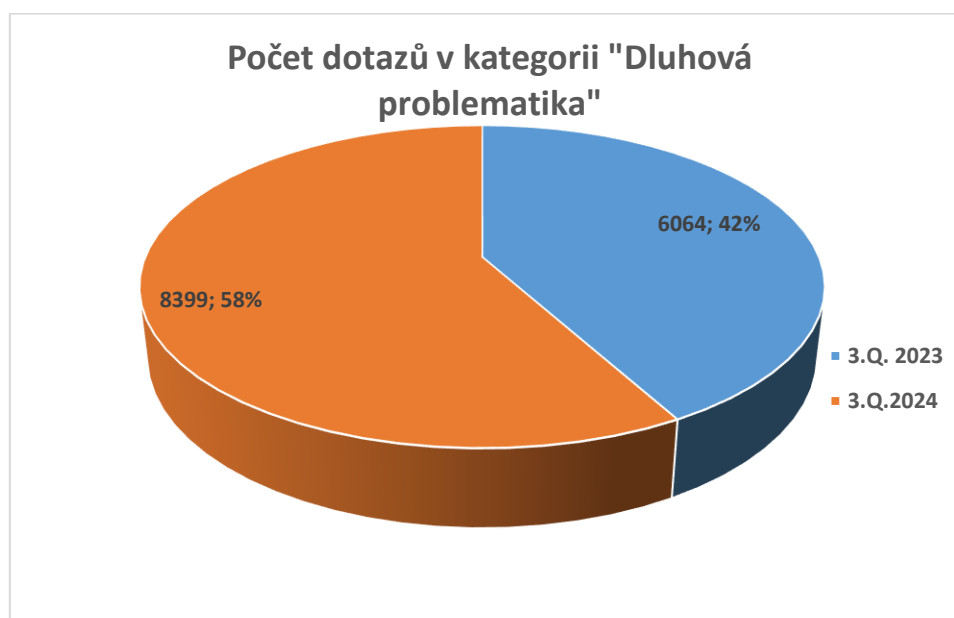
Obecně trvá v mnoha případech velmi dlouhou dobu, než dojde k rozhodnutí o důchodu a než je důchod žadateli vyplácen. Pokud jde o osobu, která skutečně nemá možnost si kvůli zdravotnímu stavu zvýšit příjem, může ji dlouhá doba rozhodování o důchodech uvrhnout do stavu finanční nouze.

V oblasti důchodů řeší jedna z pražských poraden problémy s vrácením předčasného starobního důchodu při souběhu s výdělečnou činností, která přesáhne určitou příjmovou hranici. Toto téma poradna plánuje prezentovat v lokálních tiskovinách, aby se dostalo více do povědomí.

4. Dluhy

Počet dotazů v kategorii "Dluhová problematika"			
Podkategorie/období		3.Q. 2023	3.Q.2024
5.1.	Rodinný a osobní rozpočet	68	104
5.2.	Práva a povinnosti dlužníků	1134	1906
5.3.	Práva a povinnosti věřitelů	378	510
5.4.	Rozhodčí doložka a rozhodčí řízení	14	12
5.5.	Soudní a exekuční vymáhání peněžitě povinnosti dlužníka	1069	1257
5.6.	Insolvenční řízení	3312	4434
5.7.	Ostatní	89	176
Dluhová problematika celkem		6064	8399

Zdroj: Equip, Informační systém AOP

V 3.Q. v oblasti dluhů došlo v současné době k nárůstu klientů, kteří žádají o oddlužení a celkově mají zájem o dluhové poradenství. Lze konstatovat, že to je i z důvodu schválené novely Insolvenčního zákona.

Během srpna se tedy klienti dotazovali k informacím z médií ohledně novely Insolvenčního zákona s tím, že mají o 3 leté oddlužení zájem. Poradci museli klienty odkazovat až na říjen, jelikož neměli dostatek informací k podmínkám novely a neměli k dispozici znění zákona a konečný formulář návrhu. Proto poradci očekávají, že v posledním čtvrtletí tohoto roku bude zvýšený zájem o podávání návrhů na povolení oddlužení.

Novela Insolvenčního zákona klienty rozdělila na dva tábory- ti co se novely bojí, a proto chtějí do oddlužení raději teď za starých podmínek a ti, co si počkají, protože bude oddlužení jen na tři roky. Řada klientů však nemá dostatečný příjem pro splátky v oddlužení, proto situaci řeší

darovací smlouvou. Problémem je, že v tomto případě musí příjmy odvádět sami a mnohdy dochází k nehrazení, byť neúmyslně. Poté jsou některá oddlužení zbytečně neúspěšná. Poradci se proto klienty vést k zajištění stabilnějšího příjmu.

Mnoho klientů, kteří již v průběhu roku podnikli kroky k podání insolvenčního návrhu, se rozhodlo počkat na novelu, aby využili zejména lákavé změny v délce oddlužení, zkrácení z pěti na tři roky. Přestali shánět podklady a dále raději čelili exekucím. Nyní se ukazuje, že zkrácení je sice v novele zakotveno, ale podmínky jsou přísnější. Kromě toho, že je již od povolení insolvenčního návrhu dlužník povinen hradit insolvenčnímu správci zálohu asi 2178,-Kč, zákon také pracuje s prodloužením oddlužení až o 18 měsíců, které může určit soud a tak se již blíží k době 5 let splácení. Navíc zákon klade dlužníkům další podmínky pro schválení oddlužení a konečné osvobození od placení zbytku pohledávek. Novela podrobně zkoumá schopnosti, možnosti a majetkové poměry dlužníka, stanovuje tzv. adekvátní příjem a lze až po podání návrhu a zjištění úpadku určit dlužníku jinou vyšší splátku. Dlužník tak vstupuje do insolvenčního řízení s tím, že si nemůže být jist, jakou částku bude muset platit a kolik peněz mu zbyde na uspokojování potřeb rodiny. V tomto ohledu spatřují poradci úskalí, protože klienti, kteří se na poradny obracejí skutečně většinou počítají každou korunu. Až čas ukáže, zda je tato novela krokem k tomu, aby se dlužníci mohli snadněji oddlužit, vrátit se do běžného života a začít ekonomicky opět fungovat.

Ke konci letošního roku a především pak na jaře 2025 budou ukončována insolvenční řízení, kdy dlužníci vstupovali do oddlužení po novele z června 2019. Touto novelou se změnilly podmínky pro vstup dlužníka do oddlužení a dále podmínky pro osvobození dlužníka od neuhrazené části závazku – kdy dlužník splní podmínky oddlužení vždy, pokud:

- Uhradí 100% pohledávek nezajištěným věřitelům
- Za 60 měsíců uhradí 30% pohledávek nezajištěným věřitelům nebo za 36 měsíců dlužník uhradí 60% pohledávek nezajištěným věřitelům
- Nebo dlužník po dobu schváleného oddlužení vynaložil veškeré maximální možné úsilí, které bylo po něm možno požadovat, aby uspokojil nezajištěné věřitele v maximální možné míře

Právě posuzování tohoto úsilí dlužníka je velmi sporné. Již nyní poradny evidují dlužníky, kdy soud i insolvenční správce trvají na tom, aby plnění dlužníka v oddlužení bylo 30%, aby dlužník prokazoval své příjmy a úsilí o zvýšení svých příjmů, kdy třeba dlužník průběžně plní oddlužení na 20%. Existují pak ale i řízení, kdy dlužník plní na 5- 10% a nemusí prokazovat soudu vůbec nic a správce jej nevyzývá k navýšení příjmu.

Dlužníci jsou ve velké nejistotě toho, zda jim bude osvobození od dalšího hrazení závazků na konci procesu přiznáno. Již nyní je zřejmé, že není sjednocen postup soudců, ani v rámci jednotlivých krajských soudů. Dá se předpokládat, že bude narůstat počet odvolacích řízení dlužníků, kterým nebude osvobození přiznáno.

Velkou část klientů poraden, kteří se zajímají o dluhové poradenství, jsou rodinní příslušníci (nejčastěji rodiče vyššího věku nebo dokonce ve starobním důchodu), jenž si neví rady se svými dávno dospělými dětmi, které v důsledku závislosti na drogách a alkoholu, páchají trestnou činnost, projevují se u nich psychické problémy a poruchy, rozpadají se jim rodiny a nesplácí dluhy. Z vyprávění rodinných příslušníků je cítit bezmoc nad nedostatečnou pomocí například ze strany policie a dalších institucí, u nichž očekávají, že zakročí a donutí syna/dceru, aby začali své problémy řešit. Na poradny se obrací i klienti, kteří s dlužníky sdílí domácnost a chtějí ochránit svůj majetek před dluhy jiných osob.

V oblasti dluhů, které přebírá manžel po sňatku a je za ně zodpovědný, stále poradny naráží na případy, kdy manžel, který dluhy převzal, má problém se dostat k informacím o dluzích a věřitelích svého manžela. I když podle § 732 Občanského zákoníku má právo ohradit se proti dluhům, o nichž nevěděl, v praxi je velmi složité toto právo realizovat.

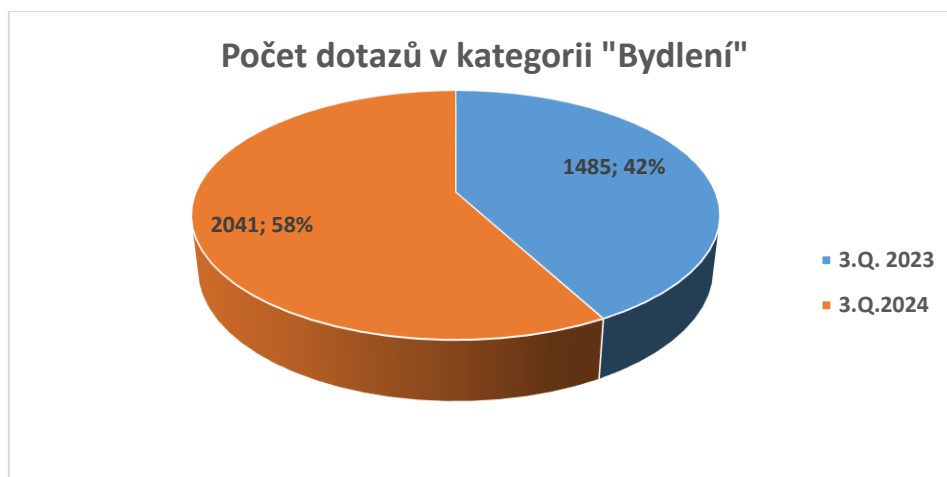
Poradci jsou rovněž názoru, že pokud se manželé rozvedou a stanoví si ve vypořádání majetku, kdo z nich bude jaký dluh hradit, mělo by to mít pro věřitele větší váhu. Stává se, že manžel i po rozvodu hradí dluhy, které nabral druhý manžel za manželství. Následné zpětné vymáhání dluhů uhrazených prostřednictvím žaloby o bezdůvodné obohacení je zdouhavé a pro bývalého manžela v roli žalobce traumatizující. Navíc takový manžel nemá jistotu, že se v konečném důsledku k penězům skutečně dostane, neboť platný rozsudek ještě neznamená, že bude dle něj plněno.

V oblasti poskytování úvěrů opakovaně poradny naráží na problémy klientů s poskytovateli on-line úvěrů, kteří poskytují úvěry s měsíční splatností. Tyto společnosti absolutně neřeší úvěruschopnost žadatelů. K těmto úvěrům se často uchylují osoby ve finanční tísní, senioři, mladiství a oběti různých podvodů ve snaze získat své peníze zpět. Zmíněné úvěry jsou s velmi vysokými úrokovými sazbami např. 40% měsíčně a RPSN okolo 1800% ročně. Poradci zpravidla po marné komunikaci s poskytovateli úvěrů pomáhají klientům podávat podněty k finančnímu arbitrovi.

5. Bydlení

Počet dotazů v kategorii "Bydlení"			
Podkategorie/období		3.Q. 2023	3.Q.2024
3.1.	Problematika SVJ	91	87
3.2.	Problematika bytových družstev	24	61
3.3.	Nájem bytu či domu	789	973
3.4.	Podnájem bytu či domu	65	94
3.5.	Bydlení na základě služebnosti	38	80
3.6.	Bydlení na základě ubytovací smlouvy	28	39
3.7.	Jiný právní důvod bydlení	92	149
3.8.	Sousedské vztahy	163	221
3.9.	Ostatní	195	337
Bydlení celkem		1485	2041

Zdroj: Equip, Informační systém AOP

V této oblasti poradny nejčastěji poskytují informace týkající se oblasti sociálního bydlení, žádostí o obecní byty a sociálních službách. Byly rovněž pokládány dotazy na ukončení nájemního bydlení, problematiku SVJ či dlužný nájem. V oblasti bydlení řeší poradci i téma drobných oprav v nájemním bytě, vstup do bytu vlastníkem při nájmu bytu a další práva a povinnosti v nájemním bydlení.

Poradny opět ze strany klientů evidují nedostatek nájemního bydlení za dostupné ceny. Řada soukromých pronajímatelů si potom účtuje nájemné ve výši, které je v nesouladu, jak se stavem bytu, tak i s jeho velikostí. Mnoho klientů na nájmy nedosáhne, i když mají příjem, proto si často žádají o Příspěvek na bydlení, ale v této rovině zase úřad práce napadá klienta s tím, že by měl jít do nájmu, který je za nižší měsíční úplatou. Na občanské poradny se také obracují klienti, kteří si potřebují ujasnit na co má pronajímatel, ale i nájemce právo.

Obecně poradny spatřují problém i v tom, že hodně klientů některé záležitosti neřeší (neobdrželi vyúčtování, potvrzení o platbě apod.), i když jsou jednoznačně v právu. Důvodem je přetrvávající strach ze ztráty o bydlení.

V rozporu s výše uvedeným jedna z poraden uvádí, že se na ně opakovaně a v posledních měsících obrací nájemci, kteří jsou nespokojeni s postupem pronajímatelů. Pronajímatelé si ponechávají kauci v rozporu se zákonem, nevracejí ji nájemcům ke dni skončení nájmu, a pokud už ji vrátí, tak až několik týdnů po ukončení nájmu. S kaucí navíc netransparentně nakládají nebo její vyčerpání zdůvodňují „potřebnými“ opravami, které zjistí až několik dní poté, co nájemce byt opustil. Nájemcům není kauce vrácena se zákonnými úroky, jak stanoví zákon. Nájemci se tak musí své složené kauce domáhat u soudu, protože pronajímatel zadržuje jejich peníze, toho se ale obávají z důvodu náročnosti soudního procesu a dalších nákladů řízení. Z pohledu poradenské zkušenosti je skončení nájmu moment, které je provázen obtížemi a značnými rozpory mezi nájemci a pronajímateli. Stejně tak i uzavření nájemní smlouvy bývá problematické. Pronajímatelé využívají toho, že není cenově dostupné bydlení, lidé neznají svá nájemní práva, které jim dává zákon a pronajímatelé si nájemní smlouvy formulují dle svých potřeb, často v rozporu s občanským zákoníkem a tedy nevýhodně pro nájemce např. zkracují výpovědní dobu, neprovádí vyúčtování a nedokládají jej nájemci a ponechávají si přeplatky jako investice do zhodnocení nemovitosti, což také zakotvují do nájemních smluv. Na poradnu se dokonce obrátila paní, po které pronajímatel už při uzavření nájemní smlouvy žádal, aby zároveň podepsala blanketní dohodu o skončení nájmu.

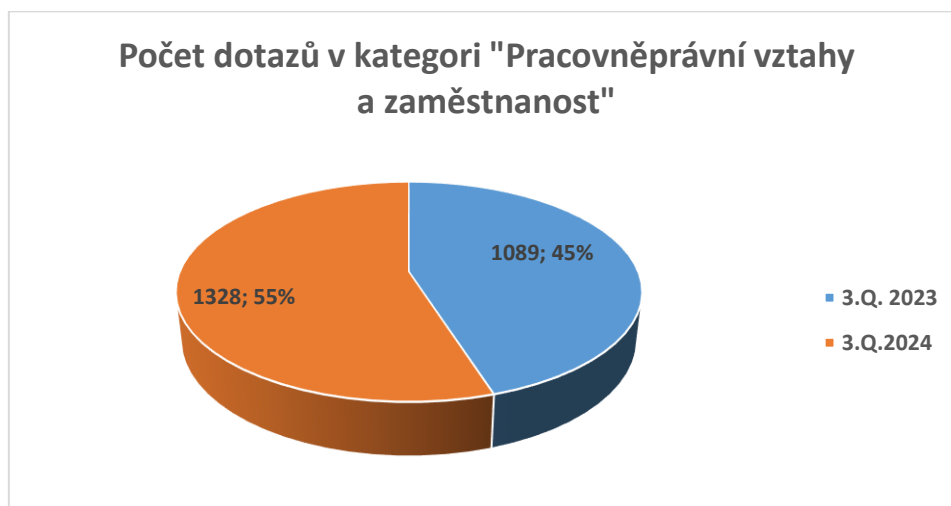
Jedna z poraden také zmínila na spory klientů v družstevních bytech. Pokud se na poradnu obrátí nájemce družstevního bytu (člen družstva) nebo vlastník bytu, který má problém v rámci společenství vlastníků jednotek, mnohdy se dá situace vyřešit pouze tím, že tento byt prodá a odstěhuje se. Pokud se totiž klient dostane do sporu s předsedou společenství, je pro něj situace tak psychicky vyčerpávající a neřešitelná, stejně jako v případě sousedských sporů.

Jelikož skončil projekt v oblasti sociálního bydlení, s velkou četností se na poradny obrací rodiny nebo jednotlivci s tím, že ztratili bydlení. Azylové domy jsou plné a fungují pouze na bázi pořadníků. Klienti tak nemají kam jít, často nemají ani dostatek financí a jsou odkázáni na noclehárny a ubytovny. Poradci tedy stále naráží na neexistenci rychlého, pružného a funkčního nástroje, který by mohli klientům nabídnout v případě, že se ocitají v bytové nouzi (např. dostanou výpověď z nájmu či jim končí nájemní smlouva) a jejich finanční situace nedovoluje pořízení komerčního nájmu v krátké době. Klienti pak obývají neoprávněně byt, ze kterého odchází. Pokud by v bytě neoprávněně nezůstali, ocitli by se na ulici. Poradci se rovněž setkávají se situací, kdy městské části, které pronajímají byty, berou opožděnou úhradu nájmu z důvodu opožděné výplaty dávek jako vinu klienta.

6. Pracovněprávní problematika

Počet dotazů v kategorii "Pracovněprávní vztahy a zaměstnanost"			
Podkategorie/období		3.Q. 2023	3.Q.2024
4.1.	Vznik pracovněprávního vztahu	54	82
4.2.	Změny pracovněprávního vztahu	72	92
4.3.	Zánik pracovněprávního vztahu	363	459
4.4.	Práva a povinnosti zaměstnance a zaměstnavatele	373	390
4.5.	Odpovědnost za škodu v pracovněprávním vztahu	45	53
4.6.	Evidence na úřadu práce	108	134
4.7.	Agenturní zaměstnávání	7	15
4.8.	Ostatní	67	103
Pracovněprávní vztahy a zaměstnanost celkem		1089	1328

Zdroj: Equip, Informační systém AOP

V pracovní oblasti nejčastěji poradny řeší otázky týkající se práv zaměstnanců. Ze strany zaměstnavatelů často dochází k ukončení smluv v rozporu se zákoníkem práce při ztrátě zdravotní způsobilosti či dle pohledu klientů neoprávněně tzv. výpovědí dohodou. Tento problém se pojí s nevyplacenou mzdou, předcházejícími pracovními úrazy a náhradě škody. Poradci se snaží klienty opravdu náležitě informovat o jejich právech, ale i povinnostech, které jakožto zaměstnanci mají.

V oblasti pracovněprávních vztahů klienti hledají zejména možnost právního zastupování, jelikož při osobním jednáním se zaměstnavatelem se bez právního zastoupení cítí ve velké nevýhodě.

Dále se klienti táží na změny pracovního poměru. Změna pracovní pozice jde často ruku v ruce se snížením mzdy, a to ohrožuje úhradu základních životních potřeb. Nejčastěji klienti zmiňují obavy úhrady nájmu, jelikož náklady na bydlení představují v rodinném rozpočtu velkou položku. Poradci vnímají obavy klientů, že pokud jako zaměstnanci nepřistoupí na podmínky

zaměstnavatele, hrozí jim výpověď, což u klientů s nižší profesní kvalifikací představuje problém a kumulaci dalších problémů.

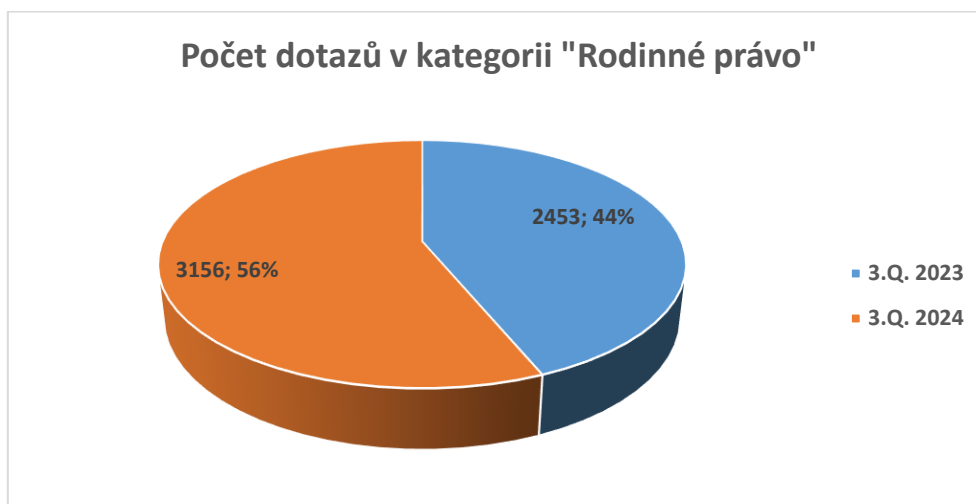
Druhým nejčastěji řešeným problémem z pohledu zaměstnání je skutečnost, že zaměstnavatelé nevyhovují žádostem rodičů (převážně žen), které se vracejí po rodičovské dovolené, o vhodnou úpravu pracovní doby. Zaměstnavatelé zamítnutí žádosti odůvodňují nekonkrétními provozními důvody. Zaměstnanec - rodič pak raději volí dobrovolný odchod od zaměstnavatele, jelikož nemá podmínky k tomu, aby mohl pro zaměstnavatele pracovat dle původní pracovní smlouvy (na plný úvazek) a zároveň sladit péči o dítě.

Také není výjimkou, že zaměstnanci pracují i několik týdnů bez pracovní smlouvy. Jedna z poraden upozorňuje na situaci, kdy klient bez jakékoliv písemné dohody či pracovní smlouvy pouze na základě ústního příslibu začal pracovat u zaměstnavatele a po takřka měsíci práce onemocněl. I když navštívil lékaře a nechal si vystavit pracovní neschopnost, zaměstnavatel jej nutil práci vykonávat a vyhrožoval srážkou ze mzdy, pokud svoji práci neodvede. Klient za odpracovaný měsíc neobdržel výplatu ani výplatní pásku. Na úřadu práce se klient neevidoval, jelikož nemůže doložit, že pracovní poměr vznikl a jakou výši mzdy mu zaměstnavatel dluží. Pokud by klient žaloval dlužnou mzdu u soudu, bude muset prokazovat vznik pracovního poměru. Neexistence pracovní smlouvy a nárokování mzdy už dle názoru poradců vyžaduje konzultaci u advokáta, a zřejmě by bylo vhodné, aby byl klient zastoupen i u soudu advokátem zaměřeným na pracovní právo. S tímto jsou však spojeny další problémy, které mohou nastat, a které z dosavadního jednání zaměstnavatele lze předvídat- nevyplacení nemocenské od ČSSZ, neuhrazené sociální pojištění a zejména nepřihlášení klienta na zdravotním pojištění, čímž může vzniknout dluh na zdravotní pojišťovně. Nevyplacená mzda je pro středně až nízkopříjmové rodiny citelný zásah a sociální dávky na tuto situaci nereagují dostatečně rychle. Klient se tak bude muset spolehnout, že si rychle najde novou práci nebo mu pomůže rodina, případně pronajímatel posečká se zaplacením nájmu. Není výjimkou, že klienti výpadek příjmu řeší nebankovní půjčkou.

7. Rodina

Počet dotazů v kategorii "Rodinné právo"			
Podkategorie/období		3.Q. 2023	3.Q. 2024
2.1.	Vznik manželství	2	8
2.2.	Zánik manželství	563	680
2.3.	Práva a povinnosti manželů a bývalých manželů (výživné, příspěvání na domácnost, správa majetku, SJM)	293	322
2.4.	Vztahy mezi rodiči a dětmi	1358	1715
2.5.	Náhradní péče (pěstounství, poručenství, ústavní péče, osvojení)	58	77
2.6.	Práva a povinnosti nesezdaných partnerů (druh a družka)	51	73
2.7.	Práva a povinnosti registrovaných partnerů	7	9
2.8.	Vztahy mezi ostatními rodinnými příslušníky a jinými blízkými osobami (včetně výživného a styku mezi nimi)	63	107
2.9.	Domácí násilí	31	57
2.10.	Ostatní	27	108
Rodinné právo celkem		2453	3156

Zdroj: Equip, Informační systém AOP

Nejčastější zakázky v této oblasti zaujímají stále návrhy na svěřeni do péče, návrhy na svěřeni do pěstounské péče, návrhy na stanovení/zvýšení výživného, úpravu styku nezletilých dětí a návrhy na rozvod manželství. Dále poradci řešili navráceni rodičovských práv, náhradní rodinnou péči, zrušení dohledu OSPODu a domácí násilí či nároky na výživné zletilých studujících dětí vůči rodičům.

Jedna z poraden upozorňuje na dlouhodobé ošetřovné, které může dostávat osoba, jež žije ve společné domácnosti s osobou vyžadující péči. Pro druhu a družku se však vyžaduje stejné místo trvalého pobytu. V dnešní době, kdy je stále více lidí nesezdáno, může být tato podmínka

diskriminující. Místo trvalého pobytu je formální údaj a spolužijící druh a družka nemá vždy hlášeno místo trvalého pobytu na stejném bydlišti.

8. Další oblasti

V současné době jedna z pražských poraden řeší téma překupnictví pozemků. Společnost Viagem kontaktuje s předžalobní výzvou spoluvlastníky pozemků (především seniory) a vyvíjí velký nátlak na prodej spoluvlastnického podílu pod cenou, jinak hrozí soudním řízením.

9. Kazuistiky

Příklad kazuistiky: Sociální dávky- příspěvek na bydlení, Přídavek na dítě, Mimořádná okamžitá pomoc

Klientka ve věku 32 let se na poradnu poprvé obrátila v červenci letošního roku. Celkem proběhly dvě osobní konzultace. Na první konzultaci paní přišla rozrušená. Vyprávěla, že žije sama s osmiletým synem, je bez práce a bez financí. Bydlí v nájemním bytě a jeden měsíc už nezaplatila nájem (15 tisíc včetně energií). Chtěla se dnes zaevidovat na Úřadě práce a nepodařilo se jí to, jelikož nemá zápočtový list z předchozího zaměstnání.

Klientka pracovala jako prodavačka v uzeninách s platem cca 21 000 Kč, ale každý měsíc musela z výplaty na nátlak zaměstnavatele vrátet několik tisíc za neprodané prošlé zboží. Kvůli stresu v práci byla klientka v pracovní neschopnosti. Po jejím skončení se bála jít do práce a zaměstnavatel s ní rozvázal pracovní poměr okamžitým zrušením. Během konzultace klientka našla v datové schránce i nedávno doručený zápočtový list.

Klientka se aktuálně nejvíc obává ztráty bydlení. Měla s sebou nájemní smlouvu, která je na dobu určitou do února příštího roku. Klientka si nyní hledá novou práci, je vyučená prodavačka s maturitou. Na syna dostává výživné 3 500 Kč a žádné sociální dávky dosud nepobírali.

Klientce poradci vysvětlili podstatu okamžitého zrušení pracovního poměru pro hrubé porušení i důsledky, které to pro ni má. Především nemá nárok na podporu v nezaměstnanosti v následujících 6 měsících po ukončení pracovního poměru z tohoto důvodu. Zaevidovat na Úřad práce se však klientka může, protože by jí to mohlo pomoci při hledání zaměstnání. Klientka zmínila, že už sama rozeslala životopis do dalších místních obchodů, jelikož by chtěla pracovat opět jako prodavačka.

Ohledně bydlení klientce v poradně sdělili, že pokud dluží jeden nájem, nemusí to být hned důvod k ukončení nájemní smlouvy, ale pronajímatel k tomu však může přihlédnout při prodlužování smlouvy. Klientce poradci doporučili pronajímateli vysvětlit, proč k tomu došlo a co paní podniká, aby příští měsíc už peníze řádně přišly. Dluh by se pak měla snažit co nejdřív doplatit.

Klientka byla informována, že by s ohledem na nízké příjmy měla mít se synem nárok na sociální dávky – Příspěvek na bydlení a Přídavek na dítě a žádat lze i tři měsíce zpětně. Domluvili se s klientkou, že na Úřad práce znovu zajde a o dávky požádá, aby jí byly také co nejdříve vyplaceny. Klientku poradci rovněž informovali i o dávkách hmotné nouze.

Klientce byla předána poukázka do potravinové banky a domluven termín další návštěvy poradny za 14 dní.

Klientka tak získá potraviny v potravinové bance a s pomocí sociálních dávek by měla být schopná hradit bydlení a další nejnnutnější potřeby rodiny, než se jí podaří najít nové zaměstnání.

Klientka znovu navštívila poradnu po dvou měsících. Zaevidovala se na Úřadu práce, avšak bez nároku na podporu. Také se jí podařilo vyřídít Příspěvek na bydlení, Přídavek na dítě a Příspěvek na živobytí. Klientka uvedla, že se o dávky snažila žádat elektronicky, pracovnice na Úřadu práce jí ale vytkla, že tím vše jen zkomplikovala. Podle ní měla osobně přijít a požádat klasickou papírovou cestou.

Klientka dále uvedla, že kvůli neplacení nájemného dostala výpověď z bytu. S ohledem na to a na začátek školního roku požádala na Úřadu práce o dávku Mimořádné okamžité pomoci na kauci v jiném bytě, kam by se mohla přestěhovat, a na pořízení školních pomůcek pro syna. Po podání žádosti ji však sociální pracovnice Úřadu práce navštívila doma a přiměla jí podepsat zpětvzetí žádosti. Úřednice jí tvrdila, že na tyto účely vůbec nelze dávku mimořádné okamžité pomoci poskytnout. Klientce předala seznam neziskových organizací a nadací, kde má jako samoživitelka o pomoc požádat namísto Úřadu práce. Klientka nadace kontaktovala, ale některé aktuálně ani nepřijímají nové žádosti.

Příklad kazuistiky: Sociální dávky- právo nahlížet do spisu ÚP, průkazka mimořádných výhod ZTP/P, zdravotní posudek, odvolání

Klientka ve věku 78 let trpí více jak 40 let autoimunitním onemocněním, které mimo jiné postihuje i velké klouby a také artrózou kolen a kyčlí. Má velmi omezenou pohyblivost, je schopna se bez problémů pohybovat v rámci domácnosti, všude jinde potřebuje doprovod další osoby. Klientka měla přiznanou průkazku TP a žádala o přiznání průkazky ZTP/ P, aby mohla získat tzv. parkovací kartu. Úřad práce klientce její žádost odmítl s ohledem na zdravotní posudek lékaře Institutu posuzování zdraví a nemoci (dříve posudkoví lékaři OSSZ). Klientka neměla možnost se na Úřad práce dostavit v době, kdy se mohla seznámit s podklady pro rozhodnutí. Klientka se tedy na občanskou poradnu obrátila s žádostí o pomoc při podání odvolání proti nepřiznání průkazky mimořádných výhod ZTP/ P.

Poradci se seznámili s rozhodnutím Úřadu práce, které se odkazovalo na zdravotní posudek, který však nebyl součástí rozhodnutí o nepřiznání průkazky. Dohledali klientce patřičné ustanovení zákona 329/ 2011 Sb., a sdělili, jaké funkční postižení musí být ve zdravotní dokumentaci uvedeno, aby klientka splňovala nárok na průkaz ZTP/P. Klientka však nemá informace, co je ve zdravotním posudku, na základě kterého ji nebyla průkazka přiznána. Klientce bylo doporučeno, aby si zašla na Úřad práce a požála o nahlížení do spisu a pořídila si kopii zdravotního posudku.

Na další schůzce klientka poradce informovala, že ji na úřadu práce náhled do spisu odmítl. Klientka sdělila: „řekli mi, že mi nic neukážou, mám smůlu a můžu si stěžovat, kde chci..“

Klientka už však byla v časové tísně, aby požádala o nahlédnutí do spisu písemnou formou, kdy by ji musel Úřad práce písemně vyrozumět.

Pro zvážení celé situace se poradci s klientkou dohodli, že si zajistí aktuální lékařské zprávy a po lékářích bude požadovat, aby její zdravotní postižení popsali v souladu se zákonnými požadavky, následně si klientka podá žádost o průkazku mimořádných výhod ZTP/ P znovu.

Právo účastníka správního řízení: <https://portal.gov.cz/sluzby-vs/nahlizeni-do-spisu-S5660>

Pokud jste účastníkem řízení nebo zástupcem účastníka řízení, máte právo nahlížet u správního orgánu do spisu. Jste-li podpůrcem účastníka, který není zastoupen, můžete do spisu nahlížet spolu s tímto účastníkem. Nahlížet do spisu můžete po celou dobu řízení a i po jeho skončení. Nejste-li některou z uvedených osob (tj. účastníkem, jeho zástupcem či podpůrcem), umožní vám správní orgán nahlédnout do spisu pouze v případě, že prokážete právní zájem nebo jiný vážný důvod a nebude-li tím porušeno právo některého z účastníků, popřípadě dalších dotčených osob anebo veřejný zájem.

Právo nahlížet do spisu vám umožňuje seznámit se s obsahem správního spisu a získat tak důležité informace týkající se řízení, o němž je spis veden. Zároveň si můžete činit ze spisu výpisy nebo požádat správní orgán, aby pořídil kopie spisu nebo jeho části.

Požádat o nahlížení do spisu je možno kdykoliv.

Příklad kazuistiky: Dluhová problematika- exekuce, starobní důchod, exekuce běžný účet, nepostižitelná část příjmu

Klient ve věku 75 let byl na poradnu dokázán Policií ČR. Nejprve byl vyšetřován jako podezřelý a následně jako poškozený v rámci rozsáhlého podvodu, kdy byl klient bílým koněm. Klient uzavřel mnoho úvěrových smluv a postupně se dostal do dluhové spirály. Byly již proti němu vedeny exekuce. Klient je starobní důchodce. Důchod si nechal zasílat na svůj bankovní účet. Od ledna 2024 byla na účet klienta vedena exekuce. Klient si první měsíc vybral nepostižitelnou částku z účtu, pak už se k financím nedostal. Bohužel se ke klientovi nedostala informace, že by si mohl požádat o zřízení chráněného účtu. Klientovi byly souběžně prováděny i srážky z důchodu, takže na účet klienta byla zasílána nepostižitelná částka příjmu. Poradnu klient poprvé navštívil v červenci tohoto roku, kdy už byl 5 měsíců bez jakéhokoliv příjmu.

Poradci klientovi nejprve pomohli vyřídit chráněný účet, takže od července mohl disponovat alespoň se svou nepostižitelnou částkou příjmu. S ohledem na celkové řešení velmi složité situace poradci klientovi rovněž pomohli vstoupit do insolvenčního řízení.

Dále byla s klientem řešena výplata nepostižitelné částky příjmu, která k 30.6. 2024 činila cca 95.000 Kč. Nejprve klientovi pomohli sepsat žádost o výplatu této částky na exekutorský úřad v Přerově, který klientovi sdělil, že jsou peníze stále deponovány v bance, ať požádá o výplatu těchto prostředků banku. Klient dál jednal s bankou sám, kdy mu banka samozřejmě sdělila, že mu bez souhlasu exekutora nemůže žádné finanční prostředky vyplatit.

V této situaci se klient opět obrátil na poradnu, kdy poradci s klientem sepsali návrh na částečné zastavení exekuce a vyplacení těchto finančních prostředků. Klient byl upozorněn, že řešení může trvat ještě několik týdnů až měsíců, neboť exekutor předá věc k řešení příslušnému soudu.

Příklad kazuistiky: Bydlení- skončení nájmu, kauce, vyúčtování za elektřinu, náhrada škody

Na poradnu se telefonicky obrátila klientka a sdělila, že měli s přítelem pronajatou chatu. Ústně, spíše ze zdvořilosti se zavázali, že budou udržovat pozemek kolem chaty. Smlouva byla na dobu určitou. Při uzavření nájmu zaplatili kauci ve výši 34.000 Kč. Po dobu nájmu nemohli řádně topit a zálohy platili majitelce za elektřinu. Vyzývali ji k opravě kamen, ale marně, proto topili přímotopy. Z tohoto důvodu vznikl nedoplatek na elektřině ve výši 61 000 Kč. Při předávání chaty klienti navrhli, ať si majitelka vezme část z kauce a zbytek doplatí ve splátkách. Majitelka po nich ale kromě nedoplatku za elektřinu chtěla ještě uhradit neupravené okolí chaty a zničené žaluzie a vyčištění potahů v interiéru, jelikož tam měli psa. Klientka odstranila poničenou žaluzii a dále vyčistila potahy. Při kontrole oprav byl syn majitelky, který sdělil, že už je vše v pořádku. Celou komunikaci mají dokonce nahranou. Majitelka však trvá na celém nedoplatku elektřiny s tím, že z kauce si strhla jiné věci. Žaluzie chce vyměnit všechny kvůli barvě.. Majitelka zmiňovala i škody na zahradě, ale klienti disponují fotkami a videi z doby předání, kde je patrné kolik trávy, suti a ze zahrady odvezli a v zásadě ji předali v mnohem lepším stavu než ji převzali.

Klientce bylo navrženo držet se toho, co je prokázáno, že z ukončeného nájmu dluží čili nedoplatek na elektřině. Doporučení je tedy zaplatit rozdíl mezi kaucí a výši nedoplatku např. ve splátkách na účet s uvedením účelu platby. Dále poradci radí napsat majitelce doporučený dopis s dodejkou, kde jí tento svůj záměr sdělí, aby bylo jasné, že jí to dali jasně najevo, Pokud bude chtít vymáhat další peníze z ukončeného nájmu, musí své nároky prokázat. Má na to právo, ale nese důkazní břemeno, což bude obtížné prokázat. Klientka má pořízena videa a fotky, jak chata a okolí vypadala při převzetí, jak je zmíněno výše. Má rovněž nahrávku syna majitelky, který chatu převzal s jeho ústním potvrzením, že je vše v pořádku.

Pokud dá klientka jasně najevo, že zbylý dluh na elektřině uhradí ve splátkách, jak je i uvedeno v předávacím protokolu a část na tento dluh použije z kauce, přičemž nedostatky byly nakonec odstraněny, což prokazuje souhlas syna majitelky, pak by neměl být problém s dalším vymáháním náhrady škody.

Příklad kazuistiky: Dluhová problematika a sociální dávky- exekuce, nezabavitelná částka, srážky ze mzdy

Klientka ve věku 31 let přišla v doprovodu pracovnice terénní sociální služby pro rodiny s dětmi. Celkem proběhla jedna osobní konzultace. Uvedla, že bydlí s přítelem a dvěma malými

děti v nájemném bytě ve vyloučené lokalitě. Klientka je nyní těhotná, s přítelem oba pracují pouze na dohody o provedení práce 20 hodin měsíčně a další příjem mají ze sociálních dávek.

Přítel má 1 exekuci, kde je dluh kolem 40 tisíc. Klientka vyprávěla, že byl přítel v minulosti zaměstnaný, ale ze mzdy mu tehdy hodně strhávali. Z nezabavitelné částky pak nebyli schopni uhradit bydlení (20 tisíc včetně energií) a pro nárok na dávky na bydlení se exekuční srážky nezohledňovaly. Neměli tedy na nic nárok a hrozilo jim už i vystěhování z bytu na ulici. Proto přítel ze zaměstnání odešel a je raději doma, aby zvládl nájem uhradit za pomoci sociálních dávek.

Klientka má tři exekuce z let 2018 - 2020 pro ČEZ, Bohemia Faktoring a T-mobile. Původní dluhy byly vždy jen několik tisíc, ale s náklady řízení, úroky a náklady exekuce dnes klientka dluží 50 tisíc. Navíc má celá rodina dluh u města za poplatky za odpady, který by si klientka přála uhradit přednostně. Uvedla, že jí loni přišla upomínka se složenkou cca na 10 000 Kč, tudíž si chtěla se domluvit splátkový kalendář, ale splátka byla požadována ve výši minimálně 1 500 Kč měsíčně. Tolik klientka neměla, takže nic nesplácí. Dnes odhaduje, že by si mohli dovolit splácet cca 1 000 Kč měsíčně.

Sociální pracovnice uvedla, že s klientkou sestavovali rodinný rozpočet a vyplynulo, že je rodina každý měsíc pár tisíc v mínusu a přidává jim klientčin tatínek.

S klientkou poradci podrobně probrali její situaci. Shodli se, že pro řešení dluhů je klíčové navýšení příjmů rodiny, aby jim po zaplacení bydlení, energií a dalších nutných věcí zbývaly finance i na splácení dluhů. U klientky to kvůli těhotenství není příliš reálné, ale přítel by ale pracovat mohl, jelikož nemá žádné zdravotní omezení.

Klientce poradkyně vysvětlila, jak je to s nezabavitelnou částkou u srážek ze mzdy - zohledňují se vyživované děti i neprovdaná matka do dvou let věku dítěte. Rovněž nezabavitelné částky jsou dnes vyšší než dříve. Orientačně poradkyně spočítala, že např. z příjmu 25 tisíc by po narození dalšího dítěte nemohli příteli v práci nic srážet. To klientku zaujalo, jelikož si myslela, že by příteli sráželi více jako v minulosti

Klientku dále poradna informovala o tom, že věřitelé nemohou odmítnout ani částečné plnění - pokud by rodina měla peníze na splátky, mohou je poslat i bez předchozího souhlasu věřitele, sepsání splátkového kalendáře apod. K tomu klientka uvedla, že by chtěla s tatínkovou pomocí začít splácet dluhy za odpady, takže si zajde na městský úřad pro podklady k platbě.

Klientce byla ze strany poradců rovněž nastíněna možnost oddlužení - s přítelem však nejsou manželé a ani to neplánují, takže by se mohli oddlužit jen každý za sebe. Poradci tedy klientku stručně seznámili s podmínkami a postupem. Upozornili ji na minimální splátku a odměnu insolvenčního správce. S ohledem na nízké dluhy se pro jejich situaci nejeví institut oddlužení jako výhodný. Výhodou by bylo zastavení úročení dluhů a zastavení exekucí. K tomu klientka uvedla, že u nich doma nikdy exekutoři nebyli a že nemají nic k zabavení. O oddlužení tedy zájem nemají.

Klientka sdělila, že předá příteli informace o srážkách ze mzdy a nezabavitelné částce, zváží možnost zaměstnání a postupné uhrazení dluhů splátkami.

Příklad kazuistiky: Sociální dávky - Přeplatek na sociálních dávkách a trestní stíhání

Klientka s duševním onemocněním ve věku 45 let je matka samoživitelka, má částečný invalidní důchod pro duševní onemocnění a pracuje na zkrácený úvazek. Klientka před 3 lety pobírala dávky ze systému hmotné nouze. Vnitřní kontrolou na Úřadu práce bylo zjištěno, že klientka měla v té době i pracovní úvazek, kdy však na Úřadu práce pracovní smlouvu nedoložila.

Úřad práce tedy zahájil správní řízení a vyčíslil přeplatek na Příspěvku na živobytí a Doplátku na bydlení. Na jedné dávce byl přeplatek cca na 25.000 Kč, na druhé dávce je to částka o něco nižší. Klientka poradnu kontaktovala ve chvíli, kdy už ji byl doručen exekuční příkaz od celního úřadu na úhradu částky, která je vymáhána daňovou exekucí.

Klientka přišla na schůzku v doprovodu příbuzné. Klientka vzhledem ke svému onemocnění celou situaci negovala, byla přesvědčena, že v rozhodném období žádné sociální dávky nepobírala a neobdržela žádné výzvy z Úřadu práce. Poradci informovali klientku, že má právo do spisu nahlížet a pomohli jsme ji sepsat žádost o nahlížení do spisu na Úřadu práce.

Souběžně poradci klientku motivovali k tomu, aby dluh začala splácet, protože je přeplatek pravděpodobně oprávněný. Na další schůzce s klientkou sepsali žádost o splátkový kalendář.

Nicméně do týdne klientka obdržela trestní příkaz, kdy je podmíněně odsouzena na 6 měsíců, s podmínkou 18 měsíců za podvod a současně musí klientka dle svých možností uhradit škodu vůči poškozenému Úřadu práce.

Klientka se v situaci vůbec neorientovala a informace o tom, že by mohla skončit ve výkonu trestu, ji naprosto zlomila. Pravděpodobně by klientka potřebovala mít alespoň podporovatele pro rozhodování, v rámci svých schopností funguje, ve výkyvech nemoci je to horší.

Úřad práce si zajistil vymožení pohledávky prostřednictvím daňové exekuce. Poradci se domnívají, že klientka nespáchala natolik nebezpečný čin pro společnost, aby za něj byla i trestně stíhána.

Klientka má nastavený splátkový kalendář a poradci věří, že pokud u klientky nenastane relaps onemocnění, bude schopna dluh řádně uhradit a splnit tak i podmínky podmíněného odsouzení výkonu trestu.